

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK DÜZEYLERİNİN AİLE ÖZELLİKLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF PSYCHOLOGICAL RESILIENCE LEVELS OF PRESCHOOL TEACHERS IN TERMS OF FAMILY CHARACTERISTICS

Rabia Şeyma GÜN¹, Hatice ÖZASLAN², Gülümser GÜLTEKİN AKDUMAN³

ÖZ: Bu çalışmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin psikolojik sağlamlıklarının aile özellikleri açısından incelenmesidir. Bu amaçla ilişkisel tarama modeli kullanılmış olup, 268 okul öncesi öğretmeni araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmada veriler, çalışmaya katılmaya gönüllü olan okul öncesi öğretmenlerinin bazı demografik özelliklerini belirleyebilmek için araştırmacılar tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" ve psikolojik sağlamlık düzeylerinin belirlenebilmesi için "Yetişkin Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (YPSÖ-21)" kullanılarak edinilmiştir. Toplanan veriler Mann-Whitney U testi ve Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Anlamlı çıkan farklılıklarda, farklılıkların nereden kaynaklandığını belirleyebilmek için post-hoc testi olarak ikili Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin aile yapısı, baba öğrenim durumu, annelerinin çalışma durumu gibi değişkenlerin psikolojik sağlamlık üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenirken öğretmenlerin anne-babalarının evlilik durumu, yaşamlarını geçirdikleri yerleşim yeri, kardeş sayısı, anne öğrenim durumu, baba çalışma durumu, ailelerinde ruhsal hastalığa sahip birinin olma durumu gibi değişkenlerin psikolojik sağlamlık üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır.

ABSTRACT: The purpose of this research is to examine the psychological resilience of preschool teachers in terms of family characteristics. For this objective, the relational survey model was used and 268 preschool teachers constitute the study group of the research. In the research, the data was obtained through the means of, the "Personal Information Form" prepared by the researchers in order to determine some demographic information of the preschool teachers who voluntarily took part in the study, and the "Adult Psychological Resilience Scale (YPSÖ-21)" to determine the levels of resilience. The collected data were reviewed with the Mann-Whitney U test and the Kruskal Wallis test. In the significant differences, the double Mann-Whitney U test was applied as a post-hoc test to discover the origin of the differences. As a result of the research, it was proved that variables such as teachers' family structure, father's education level, mother's working status did not make a crucial difference on psychological resilience, while variables such as teachers' parents' marriage status, place of residence, number of siblings, mother's education level, father's working status, and having a mental illness in their families make a statistically significant difference on psychological resilience.

Keywords: Family, Psychological Resilience, Preschool Teacher, Preschool Education, Preschool Period

Anahtar sözcükler: Aile, Psikolojik Sağlamlık, Okul Öncesi Öğretmeni, Okul Öncesi Eğitimi

Bu makaleye atf vermek için:

Gün, R. Ş., Özasan, H. ve Gültekin Akduman, G. (2023). Okul öncesi öğretmenlerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin aile özellikleri açısından incelenmesi, *Trakya Eğitim Dergisi*, 13(2), 843-855.

Cite this article as:

Gün, R. Ş., Özasan, H. & Gültekin Akduman, G. (2023). Investigation of psychological resilience levels of preschool teachers in terms of family characteristics. *Trakya Journal of Education*, 13(2), 843-855.

¹ Öğr. Gör., Yalovo Üniversitesi, Yalova/Türkiye, rabia.gun@yalova.edu.tr, ORCID:0000-0001-5744-6917

² Dr. Öğr. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun/Türkiye, haticedizmanozaslan@yahoo.com, ORCID:0000-0003-4902-951X

³ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Ankara/Türkiye, gulumsergultekin@yahoo.com, ORCID:0000-0003-2965-7017

* Bu çalışma, 27-28 MART 2021 tarihlerinde İstanbul'da FSMVU-EAK 2021 Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuş ve özet kitapçığında yayımlanmıştır.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Preschool teachers have important duties, as the education that is provided in the pre-school period, when children are most open to external stimuli, is of exceptional significance in shaping the next life of children and forming a healthy society. The most important factor of pre-school education is the teacher. The characteristics of teachers are extremely important (Deniz & Kesicioğlu, 2012). Teachers become role models for children with their personal and behavioral characteristics and their reactions to events and situations. Children will see respect, love, sharing, cooperation and friendship from their teachers and will show positive behaviors when they encounter difficult and stressful situations in their later lives (Yazar & Erkuş, 2013). A teacher who is weak in terms of personality can cause children to become alienated from school and learning, creating a negative model for children (Deniz & Kesicioğlu, 2012). Teachers' ability to overcome difficulties such as their personality traits, family traits, problems they encounter, and difficulties with their colleagues and administrators are related to their affective characteristics. Preschool teaching is a position that is the main element of the basic education system and is also open to stress and burnout. Stress and burnout cause physical and mental fatigue on teachers. On that account, it can be stated that teachers have negative effects on their performance and teaching practices (Durak & Seferoğlu, 2017). Preschool teachers require to be psychologically sound in order to overcome the difficulties, negativities, stress and burnout brought by life and the profession, to continue their lives, and to carry out their educational activities effectively. Psychological resilience is the capacity of an individual to cope with, successfully overcome and adapt to these adverse conditions despite very difficult conditions (Masten & Reed, 2002). There are protective factors in the development of psychological resilience, exposure to risk factors and reducing or eliminating the negative effects of these risk factors (Öz & Bahadır Yılmaz, 2009). Some of the risk factors are; low socioeconomic level, parental attitudes, mother's education level, migration and child neglect and abuse. Protective factors come into play in eliminating the negativities caused by risk factors. Protective factors are internal protective factors such as intelligence, temperament, self-esteem and family-related protective factors such as adequate parenting, supportive attitudes of family members, and social protective factors such as supportive teachers and close friendships (Hoşoğlu et al., 2018). It is claimed that both individual characteristics, the influence of the environment and the family are important in psychological resilience. Family and family characteristics can sometimes be protective factors in the lives of individuals, and sometimes they can be risk factors. Therefore, determining the family-related variables related to resilience and improving the resilience levels of preschool teachers by applying appropriate interventions for risk factors are very important both for themselves and for children. In this context, the focus of the research is to examine the resilience levels of preschool teachers in terms of family characteristics.

Method

In this paper, in which the resilience levels of preschool teachers were investigated in terms of family characteristics, the relational screening model, one of the general screening models, was used (Karasar, 2012). In the study, "Personal Information Form" and "Adult Psychological Resilience Scale (YPSÖ-21)" produced by the researchers were used to discover the demographic characteristics of children. In order to use the Adult Resilience Scale, license to use the scale was acquired from Arslan (2015), who conducted the Turkish validity and reliability study of the scale.

Findings

It was observed that the family structures of the teachers did not make a remarkable difference on all sub-dimensions and total psychological resilience scores. It is seen that teachers' parental marital status creates a statistically vital difference on individual, cultural and contextual resources sub-dimensions and total psychological resilience scores. It is evident that the place where the teachers spend their lives creates a statistically significant difference on the cultural and contextual resources sub-dimension. It is seen that the number of teachers' siblings creates a statistically significant difference on relational, cultural and contextual, familial resources sub-dimensions and total psychological resilience scores. It is discernible that the educational status of the mothers of the teachers creates a statistically significant difference on the sub-

dimension of familial resources. It was apparent that the educational status of the fathers of the teachers did not make a significant contrast on all sub-dimensions and total psychological resilience scores. It appears that the working status of the mothers of the teachers did not make a significant contrast on all sub-dimensions and total psychological resilience scores. It is conspicuous that the working status of the fathers of the teachers creates a statistically dominant difference in the total psychological resilience score. It is also readily apparent that the presence of a family member with a mental illness in the teachers' families creates a statistically critical deviation on the relational, cultural and contextual resources sub-dimensions and total psychological resilience scores.

Discussion and Conclusion

As a result of the research, variables such as teachers' family structure, father's education level, mother's working status did not make a weighty variation on psychological resilience ($p>0.05$); It was concluded that variables such as the marriage status of the teachers' parents, the place of residence where they lived, the number of siblings, the educational degree of the mother, the employment status of the father, the status of a person with a mental illness in their family made a statistically significant difference on psychological resilience. In line with this result, the following suggestions can be made;

- Considering the pre-school period and the importance of the education given in this period, it is revealed that the psychological state of preschool teachers is a subject that needs to be investigated. Therefore, the resilience of preschool teachers can be evaluated with both quantitative and qualitative research.
- Various studies can be carried out to support the resilience of preschool teachers and to raise their awareness about resilience.
- As a result of the research; Considering that family characteristics of preschool teachers affect their resilience, and considering that family characteristics of children can affect their resilience, it can be ensured that families become conscious about resilience and that the effects of risk factors can be reduced.

GİRİŞ

Okul öncesi dönem, çocukların gelişimleri yönünden kritik yılları kapsar. Bu dönemde çocuklara verilecek kaliteli bir eğitimin onların bilişsel, dil, motor, sosyal ve duygusal gelişimine çok önemli katkıları vardır (Özaslan, 2020). Okul öncesi dönemde uyarıcıların, zengin öğrenme deneyimlerinin, keşfederek öğrenmelerin olduğu bir ortamda çocukların yaratıcılıkları, iletişim ve akademik becerileri gelişir. Ayrıca çocukların benlik saygısı kazanmaları, problem çözme becerilerinin gelişmesi, olumlu bir kişiliğe sahip olmaları sağlanır (Giren, 2015). Çocuklar, okul, öğretmen ve eğitim kavramlarıyla ilk kez okul öncesi döneminde karşılaşır (Ayaydın, 2010). Okul öncesi eğitim, doğumdan ilkökula başlanılan zamana kadar olan yılları içine almaktadır. Bireyin gelecek yaşamında önemli bir role sahip olan bütün gelişim alanlarını destekleyerek, kişiliğinin şekillendiği eğitim kademesidir (Aral, Kandır ve Can Yaşar, 2002, s.14).

Okul öncesi eğitimde en önemli unsurlardan bir tanesi öğretmendir. Öğretmenlerin sahip oldukları bilgi, beceri, kişilik, tavır ve davranış özelliklerinin çocukların hem akademik başarılarında hem de duyuşsal özelliklerinde etkisi çok fazladır. Bu etkiler olumlu ya da olumsuz olabilmektedir (Önen, 2012). Okul öncesi öğretmenleri, çocukların okul öncesi eğitime başladıkları andan itibaren karşı karşıya kaldıkları bütün zorlu durumlarda başvurdukları ve çocukların kişilik gelişimlerinin temellerinin atılmasını sağlayan yetişkinlerdir (Oktay, 1999; Aral, Kandır ve Can Yaşar, 2002). Okul öncesi dönemde gerek gelişimin hızlı olması gerekse çevresel faktörlerin öneminin fazla olmasından kaynaklı olarak öğretmenlerin sahip oldukları özellikler son derece önemlidir (Deniz ve Kesicioğlu, 2012). Okul öncesi dönemde çocukların aile bireylerinden sonra etkileşimde buldukları ilk yetişkinler öğretmenlerdir. Öğretmenlerin göstermiş oldukları davranışlar ve çocuklarla iletişimleri onların sosyal ve duygusal gelişimindeki etkileri önemlidir (Yılmaz ve Adagideli, 2020). Öğretmenler, kişilik ve davranış özellikleriyle, olaylara, durumlara göstermiş oldukları tepkilerle çocuklara rol model olurlar. Çocuklar saygıyı, sevgiyi, paylaşmayı, yardımlaşmayı, dostluğu öğretmenlerinden görececek ve daha sonraki hayatlarında zor, stresli durumlara karşılaştıklarında olumlu davranışlar göstereceklerdir (Yazar ve Erkuş, 2013). Mutlu, doyumlu ve kendine güveni olan öğretmen çocukları motive ederek onları olumlu yönde etkilemektedir (Deniz ve Kesicioğlu, 2012). Kişilik açısından zayıf olan bir öğretmen çocukların okuldan ve öğrenmeden soğumasına neden olabilmekte, çocuklar için olumsuz bir model oluşturmaktadır (Deniz ve Kesicioğlu, 2012). Öğretmenlerin sahip oldukları kişilik özellikleri, aile özellikleri, karşılaşmış oldukları sorunlar, meslek arkadaşları ve yöneticileri ile yaşadıkları sıkıntılar gibi zorlukların üstesinden gelebilme becerileri duyuşsal özellikleri ile

ilişkilidir. Öğretmenlerin başa çıkmak zorunda olduğu zorluklardan biri de strestir (Önen, 2012). Okul öncesi öğretmenliği, temel eğitim sisteminin ana ögesi konumunda olup ayrıca stres ve tükenmişliğe açık olan bir meslektir. Stres ve tükenmişlik, öğretmenler üzerinde fiziksel ve zihinsel yorgunluğa neden olur. Bu durumda öğretmenlerin performanslarında ve öğretmenlik uygulamalarında olumsuz etkileri olduğu ifade edilebilir (Durak ve Seferoğlu, 2017). Okul öncesi öğretmenlerinin, yaşamın ve mesleğin getirmiş olduğu zorlukların, olumsuzlukların, stresin ve tükenmişliğin üstesinden gelebilmeleri, yaşamlarını sürdürebilmeleri, eğitim-öğretim faaliyetlerini etkili olarak yürütebilmeleri için psikolojik olarak sağlam olmaları gerekmektedir.

Psikolojik sağlık zor koşullarla baş edebilme ve uyum sağlayabilme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Masten ve Reed, 2002). Yaşam boyunca beklenmedik, stres yaratan birçok zor durumlarla karşı karşıya kalınmaktadır. Psikolojik sağlık zor koşullar, olumsuz olaylar, çok üzücü durumlar, facialar ve stres durumuna uyum sağlayabilme, uygun başa çıkma yolları bulma, çözüm yolu geliştirebilmekle ilgili olan bir kavramdır (Garmezy, 1993). Psikolojik sağlamlıkta, maruz kalınan risk faktörleri ve bu faktörlerin olumsuz etkisini azaltmada ya da ortadan tamamen kaldırmada koruyucu faktörler bulunmaktadır (Öz ve Bahadır Yılmaz, 2009). Alanyazında bireyin psikolojik sağlamlığında karşılaştığı risk faktörlerinin önemli olduğu belirtilmektedir. Bu risk faktörlerinden bazıları; sosyoekonomik düzeyin düşük olması, anne baba tutumları, annenin eğitim düzeyi, göç ve çocuk ihmali ve istismarıdır. Risk faktörlerinin meydana getirdiği olumsuzlukların giderilmesinde ise koruyucu faktörler devreye girmektedir. Koruyucu faktörler zekâ, mizaç, benlik saygısı gibi içsel koruyucu faktörler ve yeterli ebeveynlik, ailedeki bireylerin destekleyici tutumlarının olması gibi aile ile alakalı koruyucu faktörler, destekleyici öğretmen, yakın dostluklar gibi toplumla ilgili korucu faktörlerdir (Hoşoğlu vd., 2018).

Psikolojik sağlamlıkta hem bireysel özelliklerin hem de çevrenin etkisi önemli olduğu belirtilmektedir. Aile ve aile özellikleri bireylerin yaşamlarında kimi zaman koruyucu faktör olabildiği gibi kimi zaman da risk faktörü olabilmektedir. Psikolojik sağlamlıkta aile ilgili değişkenlerin saptanması ve risk faktörlerine uygun müdahalelerin uygulanarak okul öncesi öğretmenlerin psikolojik sağlık düzeylerinin geliştirilmesi hem kendileri hem de çocuklar açısından faydalı olacaktır. Bu doğrultuda bu araştırma okul öncesi öğretmenlerinin psikolojik sağlık düzeylerini etkileyen aile özelliklerinin tespiti açısından önemlidir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin psikolojik sağlık düzeylerini aile özellikleri açısından incelemektir. Bu amaca yönelik daha ayrıntılı verilere ulaşabilmek için aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin psikolojik sağlık düzeyleri;

1. Aile yapılarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Anne babalarının evlilik durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Yaşamlarını geçirdikleri yerleşim yerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Kardeş sayılarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Annelerinin öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
6. Babalarının öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
7. Annelerinin çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
8. Babalarının çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
9. Ailelerinde ruhsal hastalığa sahip birinin olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Okul öncesi öğretmenlerinin psikolojik sağlık düzeylerinin aile özellikleri açısından incelendiği bu çalışma, nicel bir araştırmadır. Nicel araştırma, niceliksel veriler toplayarak ve istatistiksel, matematiksel veya hesaplama teknikleri uygulayarak fenomenlerin sistematik bir araştırmasıdır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018, s.98). Bu çalışmada ölçek kullanılarak çok sayıda kişiden veri toplandığından nicel bir araştırmadır. Nicel araştırma modeli kullanılan bu çalışma değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla ilişkisel bir araştırma niteliğindedir. İlişkisel araştırma, iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını ve derecesini belirleyen araştırma desendir (Karasar, 2012, s. 77).

Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini tesadüfî örnekleme yöntemiyle belirlenen 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Ankara ilinde görev yapan 268 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur. Okul öncesi öğretmenlerine araştırmanın konusu, amacı ile ilgili bilgiler verilmiş olup aralarından katılmaya gönüllü olan öğretmenler çalışmaya dahil edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 248'i kadın 20'si erkek, 149'u 20-29 yaş arasında, 86'sı 30-39 yaş arasında, 39'u 40 ve üzeri yaşıdadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada demografik özelliklerini belirleyebilmek için araştırmacılar tarafından hazırlanmış "Kişisel Bilgi Formu" ile "Yetişkin Psikolojik Sağlık Ölçeği (YPSÖ-21)" kullanılmıştır. Yetişkin Psikolojik Sağlık Ölçeğinin kullanılabilmesi için ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını gerçekleştiren Arslan (2015)'dan ölçek kullanım izni alınmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Okul öncesi öğretmenlerinin aile özelliklerini belirlemek için "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Formda öğretmenlerin; aile yapısı, anne babalarının evlilik durumu, yaşamlarını geçirdikleri yerleşim yeri, kardeş sayısı, anne-baba öğrenim durumu, anne-baba çalışma durumu, ailesinde ruhsal hastalığa sahip birinin olma durumu ile ilgili bilgilerin öğrenilmesine yönelik sorular bulunmaktadır.

Yetişkin Psikolojik Sağlık Ölçeği (YPSÖ-21)

Ungar ve Liebenberg (2011) tarafından çocuk ve yetişkinlerin psikolojik sağlıklarını ölçmek amacıyla geliştirilen ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Arslan (2015) tarafından yapılmıştır. İlişkisel, Bireysel, Kültürel ve Bağlamsal ve Ailesel Kaynaklar olmak üzere dört alt boyut ve 21 maddeden oluşmaktadır. Beşli likert yapıdaki ölçek, "beni hiç tanımlamıyor (1), çok az tanımlıyor (2), biraz tanımlıyor (3), oldukça tanımlıyor (4), beni tamamen tanımlıyor (5) olarak derecelendirilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan, yüksek psikolojik sağlamlığı ifade etmektedir. Ölçeğin açıklayıcı faktör analizi sonucunda, dört faktörlük bir yapıda olduğu, Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı 0.94, test- tekrar test katsayısı 0.85 olarak hesaplanmıştır (Arslan, 2015). Bu çalışmada toplanan verilerle yapılan geçerlilik güvenilirlik analizlerine bakıldığında ise açıklayıcı faktör analizi sonucunda, dört faktörlük bir yapıda olduğu ve Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı 0.87 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

2020-2021 eğitim-öğretim yılında Ankara ilinde görev yapan okul öncesi öğretmenlerine ait bilgiler öğretmenlerin izni alınarak görev yaptıkları kurum yetkilileri tarafından verilmiş olup, öğretmenlere internet üzerinden çeşitli uygulamalar (Whatsapp, Telegram, Instagram) aracılığıyla ulaşılmıştır. Öğretmenlere, çalışmanın konusu, amacı ile ilgili bilgiler verilmiş aralarından katılmaya gönüllü olan öğretmenlere veri toplama araçları iletilmiş, yanıtlamaları istenmiştir. Veri toplama araçlarının dağıtılmasının ardından geriye dönen veriler kontrol edilmiş, yanıtlanmamış maddeleri bulunan veriler çıkarılmıştır. Geriye kalan istatistiksel analiz için uygun 268 adet veri değerlendirmeye alınmıştır.

Verilerin analizine geçilmeden önce normallik dağılımını belirlemek için dağılıma ait çarpıklık - basıklık değeri incelenmiş ve Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmıştır.

Tablo 1.
Normallik testi

Değişken	Kolmogorov-Smirnov	
	İstatistik	P
İlişkisel Kaynaklar	0,147	0,000
Bireysel Kaynaklar	0,211	0,000
Kültürel ve Bağlamsal Kaynaklar	0,186	0,000

Tablo 1 devamı...

Değişken	İstatistik	P
Ailesel Kaynaklar	0,202	0,000
Toplam YPSÖ	0,099	0,000

Tablo 1 incelendiğinde, Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda ölçek faktör puanlarının normal dağılım sergilemediği görülmüştür. Dağılımın normalliğine karar vermede faktör puanlarının çarpıklık ve basıklık değerlerine de bakılmıştır. Ölçeklerin faktör puanlarından elde edilen çarpıklık ve basıklık değerleri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2.

Çarpıklık ve basıklık değerleri

Değişken	N	Çarpıklık	Basıklık
İlişkisel Kaynaklar	268	-1,433	3,531
Bireysel Kaynaklar	268	-1,595	4,043
Kültürel ve Bağlamsal Kaynaklar	268	-1,201	0,922
Ailesel Kaynaklar	268	-1,547	2,254
Toplam YPSÖ	268	-1,246	2,388

Çarpıklık ve basıklık değerlerinin Hair, Black, Babin ve Anderson (2013)’a göre ± 1 aralığında yer alması normal dağılım için kabul edilebilir bir durumdur. Tablo 4 incelendiğinde değişkenlere ait çarpıklık ve basıklık değerlerinin normal dağılmadığı görülmüştür. Ayrıca varyasyon katsayısı ve histogramlar incelenmiş olup normalliği desteklemediği, bu durumda non-parametrik testlerin uygulanabileceğine karar verilmiştir. Analizler sonucunda verilerin normal dağılmadığı nonparametrik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada, çalışma grubunu oluşturan okul öncesi öğretmenlerinin verileri, bağımsız değişkenlerin kategori sayısına göre, Mann-Whitney U testi ve Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Kruskal Wallis testinde anlamlı çıkan farklılıklarda, farklılıkların nereden kaynaklandığını ortaya çıkarabilmek için post-hoc testi olarak Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada araştırma etiği ilkeleri gözetilmiş olup gerekli etik kurul izinleri alınmıştır. Etik kurul izni kapsamında; Gazi Üniversitesi Etik Komisyonundan, 07.04.2020 tarihinde, E-77082166-604.01.02-232899 sayılı belge alınmıştır.

BULGULAR

Okul öncesi öğretmenlerinin, psikolojik sağlamlıklarının aile yapısı, anne babalarının evlilik durumu, yaşamlarını geçirdikleri yerleşim yeri, kardeş sayısı, anne-baba öğrenim durumu, anne-baba çalışma durumu, ailesinde ruhsal hastalığa sahip birinin olma durumu gibi değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı analiz edilmiş ve elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Öğretmenlerin aile yapılarına göre psikolojik sağlamlık puanları analizleri Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 3.

Öğretmenlerin aile yapılarına göre psikolojik sağlamlık puanları analiz sonuçları

Değişken	Aile yapısı	N	Sıra ort.	Sıra top.	U	P
İlişkisel kaynaklar	Çekirdek aile	239	135,09	32286,00	3325,000	0,719
	Geniş aile	29	129,66	3760,00		
Bireysel kaynaklar	Çekirdek aile	239	133,30	31858,00	3178,000	0,451
	Geniş aile	29	144,41	4188,00		
Kültürel ve bağlamsal kaynaklar	Çekirdek aile	239	131,44	31414,50	2734,500	0,062
	Geniş aile	29	159,71	4631,50		
Ailesel kaynaklar	Çekirdek aile	239	133,19	31832,00	3152,000	0,419
	Geniş aile	29	145,31	4214,00		
Toplam YPSÖ	Çekirdek aile	239	132,74	31724,50	3044,500	0,285
	Geniş aile	29	149,02	4321,50		

Tablo 3 incelendiğinde, öğretmenlerin aile yapılarının tüm boyut ve toplam psikolojik sağlamlık üzerinde anlamlı farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Öğretmenlerin anne-babalarının evlilik durumlarına göre psikolojik sağlamlık puanları analizleri Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4.

Öğretmenlerin anne babalarının evlilik durumlarının göre psikolojik sağlamlık puanları analiz sonuçları

Değişken	Anne – baba	N	Sıra ort.	Sd	X ²	P
İlişkisel kaynaklar	Birlikte yaşıyorlar	244	136,59	2	3,254	0,197
	Boşandılar	10	92,70			
	Boşanmadılar ama ayrı yaşıyorlar	14	127,86			
Bireysel kaynaklar	Birlikte yaşıyorlar	244	134,94	2	7,314	0,026*
	Boşandılar	10	81,35			
	Boşanmadılar ama ayrı yaşıyorlar	14	164,71			
Kültürel ve bağlamsal kaynaklar	Birlikte yaşıyorlar	244	137,65	2	5,993	0,050*
	Boşandılar	10	80,20			
	Boşanmadılar ama ayrı yaşıyorlar	14	118,43			
Ailesel kaynaklar	Birlikte yaşıyorlar	244	136,54	2	5,518	0,063
	Boşandılar	10	78,95			
	Boşanmadılar ama ayrı yaşıyorlar	14	138,61			
Toplam YPSÖ	Birlikte yaşıyorlar	244	137,56	2	7,760	0,021*
	Boşandılar	10	68,35			
	Boşanmadılar ama ayrı yaşıyorlar	14	128,50			

*p<0,05

Tablo 4 incelendiğinde, öğretmenlerin anne-baba evlilik durumlarının bireysel, kültürel ve bağlamsal kaynaklar boyutları ve toplam psikolojik sağlamlık puanları üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık oluşturduğu görülmektedir. Puan ortalamaları incelendiğinde anne babası boşanmış olan öğretmenlerin tüm alt boyut ve toplam psikolojik sağlamlık puan ortalamalarının diğer gruptaki öğretmenlerin puan ortalamalarından daha düşük olduğu saptanmıştır. Öğretmenlerin yaşamlarını geçirdikleri yerleşim yerine göre psikolojik sağlamlık puanları analizleri Tablo 5’de gösterilmektedir.

Tablo 5.

Öğretmenlerin yaşamlarını geçirdikleri yerleşim yerine göre psikolojik sağlamlık puanları analiz sonuçları

Değişken	Yerleşim birimi	N	Sıra ort.	Sd	X ²	P
İlişkisel kaynaklar	Köy	36	124,74	3	1,961	0,581
	İlçe	59	138,19			
	İl	97	140,98			
	Büyük şehir	76	127,98			
Bireysel kaynaklar	Köy	36	134,25	3	3,733	0,292
	İlçe	59	118,87			
	İl	97	137,24			
	Büyük şehir	76	143,26			
Kültürel ve bağlamsal kaynaklar	Köy	36	164,14	3	8,602	0,035*
	İlçe	59	134,53			
	İl	97	135,92			
	Büyük şehir	76	118,63			
Ailesel kaynaklar	Köy	36	138,32	3	1,094	0,779
	İlçe	59	125,39			
	İl	97	136,52			
	Büyük şehir	76	137,19			
Toplam YPSÖ	Köy	36	146,47	3	2,053	0,561
	İlçe	59	132,58			
	İl	97	138,03			
	Büyük şehir	76	125,82			

*p<0,05

Tablo 5 incelendiğinde, öğretmenlerin yaşamlarını geçirdikleri yerleşim yerinin kültürel ve bağlamsal kaynaklar alt boyutu üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık oluşturduğu görülmektedir. Köyde yaşayan öğretmenlerin kültürel ve bağlamsal kaynaklar alt boyutunda puan ortalamalarının daha yüksek olduğu; büyük şehirde yaşayan öğretmenlerin puan ortalamalarının daha düşük olduğu saptanmıştır. Öğretmenlerin kardeş sayılarına göre psikolojik sağlamlık puanları analiz sonuçları Tablo 6'da gösterilmektedir.

Tablo 6.

Öğretmenlerin kardeş sayılarına göre psikolojik sağlamlık puanları analiz sonuçları

Değişken	Kardeş sayısı	N	Sıra ort.	Sd	X ²	P
İlişkisel kaynaklar	Kardeşi yok	6	89,75	3	10,270	0,016*
	1 kardeşi var	72	153,79			
	2 kardeşi var	91	137,89			
	3 ve daha fazla kardeşi var	99	120,07			
Bireysel kaynaklar	Kardeşi yok	6	136,08	3	4,425	0,219
	1 kardeşi var	72	148,27			
	2 kardeşi var	91	135,05			
	3 ve daha fazla kardeşi var	99	123,88			
Kültürel ve bağlamsal kaynaklar	Kardeşi yok	6	56,00	3	7,903	0,048*
	1 kardeşi var	72	139,47			
	2 kardeşi var	91	141,87			
	3 ve daha fazla kardeşi var	99	128,87			
Ailesel kaynaklar	Kardeşi yok	6	114,50	3	16,230	0,001*
	1 kardeşi var	72	163,12			
	2 kardeşi var	91	133,00			
	3 ve daha fazla kardeşi var	99	116,28			
Toplam YPSÖ	Kardeşi yok	6	66,58	3	14,071	0,003*
	1 kardeşi var	72	155,49			
	2 kardeşi var	91	139,00			
	3 ve daha fazla kardeşi var	99	119,21			

*p<0,05

Tablo 6 incelendiğinde, öğretmenlerin kardeş sayılarının ilişkisel, kültürel ve bağlamsal, ailesel kaynaklar alt boyutları ve toplam psikolojik sağlamlık puanları üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık oluşturduğu görülmektedir. Kardeşi olmayan öğretmenlerin ilişkisel, kültürel ve bağlamsal, ailesel kaynaklar alt boyutları ve toplam psikolojik sağlamlık puan ortalamalarının di düşük olduğu saptanmıştır. Öğretmenlerin annelerinin öğrenim durumuna göre psikolojik sağlamlık analizleri Tablo 7'de gösterilmektedir.

Tablo 7.

Öğretmenlerin annelerinin öğrenim durumuna göre psikolojik sağlamlık puanları analiz sonuçları

Değişken	Anne öğrenim durumu	N	Sıra ort.	Sd	X ²	P
İlişkisel kaynaklar	Okur-yazar değil	32	114,25	3	5,559	0,135
	İlköğretim	172	132,36			
	Lise	35	156,29			
	Üniversite	29	143,24			
Bireysel kaynaklar	Okur-yazar değil	32	141,55	3	1,669	0,644
	İlköğretim	172	130,13			
	Lise	35	141,26			
	Üniversite	29	144,50			
Kültürel ve bağlamsal kaynaklar	Okur-yazar değil	32	139,20	3	2,622	0,454
	İlköğretim	172	134,48			
	Lise	35	145,90			
	Üniversite	29	115,67			

Tablo 7 devamı...

Değişken	Anne öğrenim durumu	N	Sıra ort.	Sd	X ²	P
Ailesel kaynaklar	Okur-yazar değil	32	108,59	3	13,674	0,003*
	İlköğretim	172	129,03			
	Lise	35	154,93			
	Üniversite	29	170,86			
Toplam YPSÖ	Okur-yazar değil	32	124,36	3	3,292	0,349
	İlköğretim	172	131,71			
	Lise	35	155,11			
	Üniversite	29	137,36			

*p<0,05

Tablo 7 incelendiğinde, öğretmenlerin annelerinin öğrenim durumlarının ailesel kaynaklar alt boyutu üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık oluşturduğu görülmektedir. Annesi okur-yazar olmayan öğretmenlerin ailesel kaynaklar alt boyutunda puan ortalamalarının daha düşük olduğu; anneleri üniversite mezunu olan öğretmenlerin puan ortalamalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Öğretmenlerin babalarının öğrenim durumuna göre psikolojik sağlık analizleri Tablo 8'de gösterilmektedir.

Tablo 8.

Öğretmenlerin babalarının öğrenim durumuna göre psikolojik sağlık puanları analiz sonuçları

Değişken	Baba öğrenim durumu	N	Sıra ort.	Sd	X ²	P
İlişkisel kaynaklar	Okur-yazar değil	2	147,00	3	2,268	0,519
	İlköğretim	144	130,30			
	Lise	45	128,83			
	Üniversite	77	145,34			
Bireysel kaynaklar	Okur-yazar değil	2	158,50	3	0,514	0,916
	İlköğretim	144	132,53			
	Lise	45	139,61			
	Üniversite	77	134,58			
Kültürel ve bağlamsal kaynaklar	Okur-yazar değil	2	75,25	3	1,558	0,669
	İlköğretim	144	136,89			
	Lise	45	128,96			
	Üniversite	77	134,82			
Ailesel kaynaklar	Okur-yazar değil	2	153,25	3	2,391	0,495
	İlköğretim	144	128,89			
	Lise	45	133,52			
	Üniversite	77	145,08			
Toplam YPSÖ	Okur-yazar değil	2	134,50	3	0,384	0,943
	İlköğretim	144	133,15			
	Lise	45	131,17			
	Üniversite	77	138,97			

Tablo 8 incelendiğinde, öğretmenlerin babalarının öğrenim durumlarının tüm boyut ve toplam psikolojik sağlık üzerinde anlamlı farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Öğretmenlerin annelerinin çalışma durumuna göre psikolojik sağlık analizleri Tablo 9'da gösterilmektedir.

Tablo 9.

Öğretmenlerin annelerinin çalışma durumuna göre psikolojik sağlık puanları analiz sonuçları

Değişken	Anne çalışma durumu	N	Sıra ort.	Sıra top.	U	P
İlişkisel kaynaklar	Çalışıyor	41	130,17	5337,00	4476,000	0,695
	Çalışmıyor	227	135,28	30709,00		
Bireysel kaynaklar	Çalışıyor	41	118,22	4847,00	3986,000	0,131
	Çalışmıyor	227	137,44	31199,00		
Kültürel ve bağlamsal kaynaklar	Çalışıyor	41	121,65	4987,50	4126,500	0,245
	Çalışmıyor	227	136,82	31058,50		
Ailesel kaynaklar	Çalışıyor	41	124,87	5119,50	4258,500	0,380
	Çalışmıyor	227	136,24	30926,50		
Toplam YPSÖ	Çalışıyor	41	121,73	4991,00	4130,000	0,251
	Çalışmıyor	227	136,81	31055,00		

Tablo 9 incelendiğinde, öğretmenlerin annelerinin çalışma durumlarının tüm boyut ve toplam psikolojik sağlamlık üzerinde anlamlı farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Öğretmenlerin babalarının çalışma durumuna psikolojik sağlamlık analizleri Tablo 10’da gösterilmektedir.

Tablo 10.

Öğretmenlerin babalarının çalışma durumuna psikolojik sağlamlık puanları analiz sonuçları

Değişken	Baba çalışma durumu	N	Sıra ort.	Sıra top.	U	P
İlişkisel kaynaklar	Çalışıyor	169	132,45	22384,50	8019,500	0,568
	Çalışmıyor	99	137,99	13661,50		
Bireysel kaynaklar	Çalışıyor	169	127,72	21585,00	7220,000	0,053
	Çalışmıyor	99	146,07	14461,00		
Kültürel ve bağlamsal kaynaklar	Çalışıyor	169	128,37	21694,00	7329,000	0,088
	Çalışmıyor	99	144,97	14352,00		
Ailesel kaynaklar	Çalışıyor	169	129,75	21928,00	7563,000	0,183
	Çalışmıyor	99	142,61	14118,00		
Toplam YPSÖ	Çalışıyor	169	126,36	21355,50	6990,500	0,025*
	Çalışmıyor	99	148,39	14690,50		

*p<0,05

Tablo 10 incelendiğinde, öğretmenlerin babalarının çalışma durumlarının toplam psikolojik sağlamlık puanında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturduğu görülmektedir. Babaları çalışmayan öğretmenlerin toplam psikolojik sağlamlık puan ortalamalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Öğretmenlerin ailelerinde ruhsal hastalığa sahip birinin olma durumuna göre psikolojik sağlamlık puanları analiz sonuçları Tablo 11’de gösterilmektedir.

Tablo 11.

Öğretmenlerin ailelerinde ruhsal hastalığa sahip birinin olma durumuna göre psikolojik sağlamlık puanları analiz sonuçları

Değişken	Ruhsal hastalığa sahip	N	Sıra ort.	Sıra top.	U	P
İlişkisel kaynaklar	Var	36	99,06	3566,00	2900,000	0,003
	Yok	232	140,00	32480,00		
Bireysel kaynaklar	Var	36	120,32	4331,50	3665,500	0,222
	Yok	232	136,70	31714,50		
Kültürel ve bağlamsal kaynaklar	Var	36	109,26	3933,50	3267,500	0,035*
	Yok	232	138,42	32112,50		
Ailesel kaynaklar	Var	36	114,10	4107,50	3441,500	0,085
	Yok	232	137,67	31938,50		
Toplam YPSÖ	Var	36	100,64	3623,00	2957,000	0,005*
	Yok	232	139,75	32423,00		

*p<0,05

Tablo 11 incelendiğinde, öğretmenlerin ailelerinde ruhsal hastalığa sahip bir aile üyesinin bulunup bulunmama durumlarının ilişkisel, kültürel ve bağlamsal kaynaklar alt boyutları ve toplam psikolojik sağlamlık üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık oluşturduğu görülmektedir. Ailesinde ruhsal hastalığa sahip bir aile üyesi bulunan öğretmenlerin ilişkisel, kültürel ve bağlamsal kaynaklar alt boyutları ve toplam psikolojik sağlamlık puan ortalamalarının ailesinde ruhsal hastalığa sahip bir aile üyesi bulunmayan öğretmenlerin puan ortalamalarından daha düşük olduğu saptanmıştır.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Okul öncesi öğretmenlerinin aile yapılarının tüm alt boyut ve toplam psikolojik sağlamlık puanı üzerinde anlamlı farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Alanyazın incelendiğinde, anne ve babanın destekleyici olması, etkili ebeveynlik, çocukta gerçekçi ve olumlu beklentilerin olması, istikrarlı bir aile ortamının olması, aile ile birlikte yaşama, ailede depresyon ve madde kullanımını olmaması gibi birçok faktör psikolojik sağlamlığı etkileyen ailesel koruyucu faktörler olarak belirtildiği görülmektedir (Gizir, 2007; Öz ve Yılmaz, 2009; Herrman vd., 2011; Aydın 2018). Araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin farklı özelliklere sahip olmaları sonucunda aile yapısının psikolojik sağlamlıklarında anlamlı bir farklılık oluşturmasının nedeni olarak düşünülebilir.

Okul öncesi öğretmenlerinin anne babalarının evlilik durumlarının bireysel, kültürel ve bağlamsal kaynaklar alt boyutları ve toplam psikolojik sağlımlıkları üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık oluşturduğu görülmektedir. Anne babası boşanmış olan öğretmenlerin tüm alt boyut ve toplam psikolojik sağlımlık puan ortalamalarının diğer gruptaki öğretmenlerin puan ortalamalarından daha düşük olduğu belirlenmiştir. Alanyazın incelendiğinde yapılan çalışmalarda ebeveynlerin boşanmasının ve sonuç olarak bir ebeveynle yaşamının psikolojik sağlımlık açısından risk faktörü olarak belirtildiği görülmektedir (Er, 2009; Özcan, 2005).

Okul öncesi öğretmenlerinin yaşamlarını geçirdikleri yerleşim yerinin kültürel ve bağlamsal kaynaklar alt boyutu üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturduğu görülmektedir. Köyde yaşayan öğretmenlerin kültürel ve bağlamsal kaynaklar alt boyutunda puan ortalamalarının diğer yerleşim yerlerinde yaşayan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu; büyük şehirde yaşayan öğretmenlerin puan ortalamalarının ise diğer yerleşim yerlerinde yaşayan öğretmenlere göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Bu durumun köyde yaşamın daha kolay olmasından, şehirde hem ekonomik açıdan hem de büyük şehrin getirmiş olduğu stresten kaynaklandığı söylenebilir. Alanyazın incelendiğinde düşük sosyoekonomik durumun psikolojik sağlımlık için çevresel risk faktörü olduğu belirtilmektedir (Gizir, 2007; Öz ve Bahadır Yılmaz, 2009).

Okul öncesi öğretmenlerinin kardeş sayılarının ilişkisel, kültürel ve bağlamsal, ailesel kaynaklar alt boyutları ve toplam psikolojik sağlımlıkları üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık oluşturduğu belirlenmiştir. Kardeşi olmayan öğretmenlerin ilişkisel, kültürel ve bağlamsal, ailesel kaynaklar alt boyutları ve toplam psikolojik sağlımlık puan ortalamalarının düşük olduğu saptanmıştır. Adler'e (2000) göre anne ve babaların çocuklarıyla olan ilişkileri biçimleri, onlara gösterdikleri korumacı ve ilgili davranışları, çocuğun aile içindeki konumuna yani doğum sırasına (ilk çocuk, ortanca çocuk, son çocuk ve tek çocuk) göre değişim göstermektedir. Tek çocuklu anne-babalar çocuklarına daha fazla zaman ayırabilmektedirler. Bu durum çocuklarıyla daha fazla ilgilenmelerine ve dolayısıyla çocuklarına karşı daha hoşgörülü, temkinli, aşırı koruyucu bir tutum sergileyebilmelerine neden olmaktadır (Corey, 2005). Ebeveynler aşırı koruma içinde oldukları çocuklarının her isteğini de yerine getirme eğiliminde olabilmektedirler. Tek çocukların, ailelerin bu aşırı korumacı yaklaşımından dolayı yetişkin bireyler olduklarında kendi ebeveynlerinin gösterdikleri tutumları çevresindeki bireylerden de beklebilmekte olduğu belirtilmiştir (Geçtan, 2004). Çoğunlukla tek çocukların, benmerkezci, ilgi bekleyen, hassas, antisosyal, kararsız ve ebeveynlerine bağımlı bireyler olabilmekte oldukları belirtilmektedir (İlmen, 2020). Bu durum onların psikolojik sağlımlığını olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin annelerinin öğrenim durumlarının ailesel kaynaklar alt boyutu üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık oluşturduğu görülmektedir. Annesi okur-yazar olmayan öğretmelerin ailesel kaynaklar alt boyutunda puan ortalamalarının düşük olduğu; anneleri üniversite mezunu olan öğretmenlerin puan ortalamalarının ise yüksek olduğu saptanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin babalarının öğrenim durumlarının ise tüm boyut ve toplam psikolojik sağlımlık üzerinde anlamlı farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Alanyazın incelendiğinde anne babanın eğitim düzeyinin yüksek olması psikolojik sağlımlık açısından koruyucu faktör olarak belirtildiği görülmektedir (Öz ve Bahadır Yılmaz, 2009; Ülker Tümlü ve Reçepoğlu, 2013). Aydın (2018) 18 yaş üzeri 205 yetişkinle yaptığı çalışma sonucunda anne babanın eğitim durumuna göre, katılımcıların psikolojik sağlımlık düzeylerinde anlamlı bir farklılık olmadığını belirlemiştir.

Okul öncesi öğretmenlerinin annelerinin çalışma durumlarının tüm alt boyut ve toplam psikolojik sağlımlık puanları üzerinde anlamlı farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Psikolojik sağlımlığı etkileyen birçok koruyucu faktör ve risk faktörleri bulunmaktadır. Olumlu anne-çocuk ilişkisi psikolojik sağlımlığı etkileyen koruyucu faktörlerdendir (Öz ve Bahadır Yılmaz, 2009). Annenin çalışmasından ziyade sağlıklı anne-çocuk ilişkisi ve annenin çocuğu ile kaliteli zaman geçirmesi psikolojik sağlımlık açısından daha önemli bir faktördür. Bu nedenle annenin çalışma durumunun psikolojik sağlımlığı etkilemediği söylenebilir. Babaları çalışmayan öğretmelerin Toplam psikolojik sağlımlık puanlarının babaları çalışan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Psikolojik sağlımlığı etkileyen anne ve baba ile yakın bir ilişkinin olması, destekleyici ve sıcak aile bağlarına sahip olunması, iyi ebeveyn niteliklerinin olması (Karairmak, 2006) gibi aile ile ilgili pek çok koruyucu faktör bulunmaktadır. Bütün bu faktörler öğretmenlerin psikolojik sağlımlıklarını etkilemiş olabilir.

Ailesinde ruhsal hastalığa sahip bir aile üyesi bulunan okul öncesi öğretmenlerinin ilişkisel, kültürel ve bağlamsal kaynaklar alt boyutları ve toplam psikolojik sağlımlık puan ortalamalarının ailesinde ruhsal hastalığa sahip bir aile üyesi bulunmayan öğretmenlerin puan ortalamalarından daha düşük olduğu saptanmıştır. Alanyazın incelendiğinde ruhsal hastalığa sahip anne babaya sahip olmanın psikolojik

sağlamlık açısından risk faktörü olarak belirtildiği görülmektedir (Birkerts, 2000; Doğan, 2020; Gizir, 2007; Kararımak, 2006; Öz ve Bahadır Yılmaz, 2009).

Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin aile yapısı, baba öğrenim durumu, anne çalışma durumu gibi değişkenlerin psikolojik sağlamlık üzerinde anlamlı farklılık oluşturmadığı ($p>0,05$); öğretmenlerin anne-babalarının evlilik durumu, yaşamlarını geçirdikleri yerleşim yeri, kardeş sayısı, anne öğrenim durumu, baba çalışma durumu, ailelerinde ruhsal hastalığa sahip birinin olma durumu gibi değişkenlerin psikolojik sağlamlık üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç doğrultusunda şu öneriler sunulabilir:

- Araştırma, Ankara ilinde okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan okul öncesi öğretmenleriyle sınırlıdır. Araştırmacılar tarafından, öğretmenlerin psikolojik sağlamlık düzeyleri farklı il ve ilçelerde de incelenebilir.

- Okul öncesi dönem ve bu dönemde verilen eğitimin önemi düşünüldüğünde okul öncesi öğretmenlerinin psikolojik durumlarının araştırılması gereken bir konu olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle okul öncesi öğretmenlerinin psikolojik sağlamlıkları hem nicel hem de nitel araştırmalarla değerlendirilebilir.

- Okul öncesi öğretmenlerinin psikolojik sağlamlıklarının desteklenmesi, psikolojik sağlamlık konusunda bilinçlenmeleri üzerine çeşitli çalışmalar yapılabilir.

- Araştırmanın sonucunda; okul öncesi öğretmenlerinin aile özelliklerinin psikolojik sağlamlıklarını etkilediği göz önünde bulundurularak, çocukların da aile özelliklerinin psikolojik sağlamlıklarını etkileyebileceği düşünüldüğünde, ailelerin psikolojik sağlamlık konusunda bilinçlenmeleri ve risk faktörü olabilecek özelliklerin etkisinin azaltılması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Adler, A. (2000). *Yaşamın anlam ve amacı*. İstanbul: Say.
- Aral, N., Kandır, A. ve Can Yaşar, M. (2002). *Okul Öncesi Eğitim, Okul Öncesi Eğitim Programı*. İstanbul: Ya-Pa.
- Arslan, G. (2015). Yetişkin psikolojik sağlamlık ölçeği'nin (YPSÖ) psikometrik özellikleri: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 16(2), 344-357.
- Ayaydın, A. (2010). Okul öncesi dönemde görsel sanatlar eğitiminin bireye kazandırdığı değerler. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 187-200.
- Aydın, E. (2018). *Çocukluk çağı travmatik yaşantılarının psikolojik sağlamlık ve depresyon belirtileri üzerine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Birkerts, L. F. (2000). A child's experience of parental depression: Encouraging relational resilience in families with affective illness. *Family Process*, 39, 4, 417-435.
- Corey, G. (2005). *Psikolojik danışma, psikoterapi kuram ve uygulamaları*. Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Deniz, Ü. ve Kesicioğlu, O. S. (2012). Okul öncesi öğretmen adaylarının kişilik özelliklerinin bazı değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13(2), 1-13.
- Doğan, B. B. (2020). *Okul psikolojik danışmanlarının (rehber öğretmenlerinin) psikolojik sağlamlık, öz yeterlik ve iş doyumunu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Durak, H. ve Seferoğlu, S. (2017). Öğretmenlerde tükenmişlik duygusunun çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(2), 759-788.
- Er, G. (2009). *Ailesi parçalanmış olan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerini akademik sağlamlık düzeylerinin bazı değişkenlere göre yordanması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Erkuş, S. ve Yazar, T. (2013). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Programındaki Değerler Eğitimine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 196-211.
- Garnezy, N. (1993). Children in poverty: Resilience despite risk. *Psychiatry: Interpersonal and Biological Processes*, 56(1), 127-136.
- Geçtan, E. (2004). *Psikanaliz ve sonrası*. İstanbul: Remzi.

- Giren, S. (2015). Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının okul öncesi eğitim öğretmeni kavramına ilişkin metaforları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(2), 123-132.
- Gizir, C. A. (2007). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler üzerine bir derleme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 113-128.
- Herrman, H., Stewart, D. E., Diaz-Granados, N., Berger, E. L., Jackson, B. ve Yuen, T. (2011). What is resilience? *Canadian Journal of Psychiatry. Revue Canadienne De Psychiatrie*, 56(5), 258-265.
- Hoşoğlu, R., Fırıncı Kodaz, A., Yılmaz Bingöl, T. ve Vural Batık, M. (2018). Öğretmen adaylarında psikolojik sağlamlık. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(14), 217-239.
- İlmen, Z. (2020). *Evlü bireylerin psikolojik doğum sırası, evlilik uyumu ve psikolojik sağlamlıkları arasındaki yordayıcı ilişkiler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Kalkan, M. ve Odacı, H. (2010). Psikolojik doğum sırası ve ana babaya bağlanma: Okul öncesi öğretmen adayları üzerine bir çalışma. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 5(3), 810-819.
- Kararımk, Ö. (2006). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 129-142.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Masten, A. S. ve Reed, M. J. (2002). Resilience in development. (Eds. C. R. Snyder ve S. J. Lopez) *The handbook of positive psychology*. London: Oxford University.
- Oktay, A. (1999). *Yaşamın sihirli yılları: okul öncesi dönem*. İstanbul: Epsilon.
- Önen, A. S. (2012). Öğretmen adaylarının kişilik özellikleri ve duygusal zekâ düzeylerinin stresle başa çıkmalarına etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 310-320.
- Öz, P., Bahadır Yılmaz, U. (2009). Ruh Sağlığının Korunmasında Önemli Bir Kavram: Psikolojik Sağlamlık. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 16 (3), 82-89.
- Özaslan, H. (2020). Okula hazırbuluşluk ve ilkökula hazırlık. G. Uludağ ve T. Durmuş (Eds.). *Erken Okuryazarlık Eğitimi içinde* (s.1-24). Ankara: Nobel.
- Özcan, B. (2005). *Anne-babaları boşanmış ve anne-babaları birlikte olan lise öğrencilerinin yılmazlık özellikleri ve koruyucu faktörler açısından karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ülker Tümlü, G. ve Receptoğlu, E. (2013). Üniversite akademik personelinin psikolojik dayanıklılık ve yaşam doyumu arasındaki ilişki. *Journal of Higher Education ve Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(3), 205-213.
- Yazar, T. ve Erkuş, S. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 196-211.
- Yılmaz, H. ve Adagideli, F. H. (2020). Psikolojik dayanıklılığı etkileyen sosyal koşullar. A. Önder ve Gülay Ogelman, H. (Eds.). *Çocuk ve Psikolojik Dayanıklılık içinde* (s. 51-89). Ankara: Nobel.